

Nr 100.

Av herr **Sköld**, om ändringar i gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt m. fl. skatteförordningar i syfte att åstadkomma rättvisare barnbeskattning.

Den 28 juni 1918 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga för revision i vissa delar av lagstiftningen rörande den direkta beskattningen till staten. Ur de direktiv, som finansministern sedermera gav dessa sakkunniga, inkomstskatte-sakkunniga, framgår, att deras uppgift bl. a. skulle vara att få skattens storlek att rätta sig efter den personliga skatteförmågan. I överensstämmelse med detta uppdrag föreslogo de sakkunniga i sitt preliminära förslag av december 1918, för att bereda staten tillfälle att utnyttja den hittills obeskattade men faktiskt förefintliga större skatteförmåga, som är tillfinnandes hos en familj med i förvärvsarbete utom hemmet sysselsatta icke minderåriga men av föräldrarna helt eller delvis underhållna barn i jämförelse med en familj med uteslutande minderåriga eller eljest utan inkomst varande barn, en utökning av 25 § i inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen, vilken syftade till att fadern eller eventuellt modern skulle bliva skattskyldig jämväl för den inkomst, omyndigt barn, som ej själv bleve taxerat, till äventyrs kunde hava åtnjutit.

I infortrade utlåtanden gjordes anmärkningar mot ovan refererade projekt dels av åtskilliga Konungens befallningshavanden och dels av kammar-rätten, vilken senare anmärkte, att förslaget kunde leda till

1:o) att familjens skatteböroda kunde komma att minskas i samma mån som dess skatteförmåga steg,

2:o) att det överklagade missförhållandet, att jordbrukarna bidraga med relativt för låga skatter till staten, bleve än mer skärpt,

3:o) att en lika stor inkomst å billigare ort skulle bli lindrigare beskattad än en motsvarande å dyrare ort.

I den proposition, som Kungl. Maj:t med anledning av de sakkunnigas betänkande avlät till 1919 års lagtima riksdag (259), erkände departementschefen, att förslaget kunde få de verkningar kammarrätten påpekat, men trodde samtidigt, att kammarrättens farhågor voro överdrivna, varför han ändå gjorde de sakkunnigas förslag till sitt. Utan anmärkning vare sig från bevillningsutskottets eller riksdagens sida upphöjdes förslaget till lag.

Genom beslut av 1920 års lagtima riksdag ha enahanda bestämmelser kommit att gälla även för inkomstbevillningen och därmed också beträffande de flesta skatter av kommunal natur.

Bestämmelserna ha för statsskattens vidkommande nu tillämpats under ett år. De av kammarrätten påpekade missförhållandena förefinnas nog och i ganska stor utsträckning, men de äro mindre i ögonen fallande och ha därför ej blivit så mycket observerade. Däremot ha andra missförhållanden i stället framträtt så mycket kraftigare. Ett sådant är, att i vissa fall ett barns inkomst, därför att den är liten, tvingar upp familjens beskattningsbara inkomst i en högre progression, under det ett annat barns inkomst, emedan den är större, ej gör så. Sådana fall ha dock icke varit allt för talrika. Mycket oftare har däremot ett annat missförhållande varit för handen — och detta är, att en mängd människor i ungefär samma ekonomiska ställning blivit högst olika beskattade. Den som haft lyckan att ha en med några tiotal kronor högre inkomst, har fått betala några ören i statsskatt, medan den som haft en så mycket lägre inkomst fått en flerdubbelt högre skatt. Detta har mycket ofta förekommit t. o. m. i samma familj. Hur otrevliga verkningarna kunna bli, visar följande exempel: I en familj å billigaste ort finnas tre barn — A med 500 kronors inkomst, B med 900 — för dessa båda taxeras fadern — men C, som själv taxeras, med 950. Fadern och modern ha sammanlagt 2,600 kronors taxerad inkomst. Under förutsättning av 175 % av grundtalet får A kronor 8: 55 i statsskatt, B 15: 39, men C endast 1: 05. Om ett motsvarande exempel tagits från dyraste ort, skulle resultatet blivit ännu mera förvånande. Med kännedom om detta förhållande, är det däremot omöjligt att bli förvånad över den undran och förbittring, som sedan förliden höst härska inom breda lager av vårt folk med anledning av den nya barnbeskattningens praktiska resultat.

Från och med detta års taxering kommer, såsom redan är nämnt,

enahanda bestämmelser att gälla för den kommunala beskattningen. Detta medför visserligen icke, att ovan påtalade orättvisor växa relativt, men de komma i varje fall att växa absolut, med påföljd att de bliva ännu mera i ögonen fallande. Begagna vi förut använda exempel än en gång och antaga samtidigt, att landstingsskatten är 2 kronor pr bevillningskrona, vägskatten 25 öre pr vägfyrek och den egentliga kommunalskatten 10 kronor pr bevillningskrona, blir resultatet:

	A	B	C
Inkomst	500	900	950
Statsskatt	8: 55	15: 39	1: 05
Landstingsskatt	6: 60	11: 88	5: 50
Vägskatt	2: 60	4: 68	2: 25
Kommunalskatt	33: 12	59: 62	27: 50
Skattesumma	50: 87	91: 57	36: 30

I detta sammanhang bör kanske dessutom anmärkas, att små barninkomster i vissa fall komma att bringa familjen kommunal progressivskatt, vilket de större icke göra.

Ingen lär bestrida, att den tanke, som framfördes av de sakkunniga och som accepterades av Kungl. Maj:t och riksdagen, var principiellt riktig och ur den synpunkten oantastlig. Har man ett beskattningssystem, som syftar till att utmäta skattebördan efter förmågan, då måste man givetvis också drabba denna förmåga, varhelst den är till finnandes. Men vad som brustit är det tekniska utformandet. Sådana bestämmelserna nu äro avfattade, måste man anse dem som omöjliga. De betraktas av folket med ovilja, de skapa obestriddliga och i ögonen fallande orättvisor, de provocera fram falska deklARATIONER.

När man vill bota ett ont, söker man orsaken. Och orsaken till att barnbeskattningen verkar orättvist, ligger måhända inte däri, att problemet skulle vara olösligt, d. v. s. att man icke skulle kunna utforma en i avslutning till förmågeprincipen rättvis barnbeskattning. Snarare torde man ha att söka det ondas rot i förhållandet mellan ortsavdrag och familjeavdrag. Och därför skulle möjligen en rättelse kunna ske genom en i förhållande till barninkomstens storlek glidande familjeavdragsskala.

Men en sådan anordning torde likväl icke kunna tillrådas. Det förutsätter nämligen en ännu större inveckling av vårt redan ganska invecklade

avdragssystem — en inveckling som säkerligen skulle bereda våra taxeringsmyndigheter oöverstigliga svårigheter. Redan de nuvarande avdragsbestämmelserna ha nämligen visat sig vara en besvärlig stötesten. Förra årets taxeringslängder ha formligen vimlat av felräkningar — till största delen beträffande avdragen och inte minst statskatteavdragen. Sålunda voro t. ex. antalet felräkningar som Malmöhus läns provningsnämnd hade att rätta förliden höst så stort, att var och en icke särskilt för sig kunde upptagas i protokollet, utan måste provningsnämnden rätta taxeringslängd efter taxeringslängd med rött bläck och åtnöja sig med att i protokollet anteckna detta förhållande. Därför torde det vara fullkomligt uteslutet att våga tänka sig införandet av nya och ännu mera invecklade avdragsbestämmelser.

För att komma ur de missförhållanden, som nu gällande barnbeskattning innebär, synes endast tvenne vägar vara möjliga. Den ena skulle då vara den av kammarrätten i sitt ovannämnda yttrande anvisade, nämligen att alltid låta fadern taxeras för hemmavarande eller underhållna barns inkomst oberoende av barnens ålder eller inkomstens storlek och med iakttagande av samma regler, som gälla för det fall hustru självständigt skall taxeras för inkomst. Mot detta förslag kan emellertid först och främst göras den invändningen, att ett icke hemmavarande men delvis underhållet barns inkomst ingalunda kan anses förstärka familjens skattekraft, varför förslaget rättvisligen endast borde kunna tillämpas på hemmavarande barn. Men vidare torde det kunna sättas i fråga, om det vore rätt och billigt, att sätta alla sådana ogifta personer, som bo i sitt föräldrahem, antingen de nu ha sin utkomst inom eller utom hemmet, i en annan och ogynnsammare ställning än andra medborgare. Därför torde även en sådan lösning av barnbeskattningens problem vara bemängt med sådana olägenheter och orättvisor, att den måste lämnas ur räkningen.

Den andra utvägen vore, att endast i det fall, då barns inkomst översteg ortsavdraget, d. v. s. då barnet själv skulle taxeras, den borde komma i fråga till beskattning. Det är sant, att denna utväg ur principiella synpunkter bjuder emot. Här ha vi tydligen ett fall, där man står inför en i sig själv rättvis och förnuftig teori, vars omsättande i praktiken ingalunda vore omöjligt men dock så svårt, att det skulle kräva en ganska invecklad teknik, vilken i sin tur — mycket på grund av brist på lämpliga personer inom taxeringsväsendet — hotar att bli mera till skada för rättvisan än till gagn. Hellre än att låta de förefintliga orättvisorua bestå och hellre än att genom ett nytt och invecklat avdragssystem riskera hela

vårt taxeringsväsen, synes det mig, att man får låta barns inkomst bli obeskattad, där icke barnet själv skall taxeras.

Närmast skulle då ligga till hands att gå tillbaka till vad som före 1919 års riksdagsbeslut var gällande. Men det är att märka, att detta beslut ej omfattade hela barnbeskattningen, utan endast den del, som berörde hemmavarande eller eljest underhållna barn, vilkas inkomst förvärvades utom hemmet. Redan förut fick nämligen fadern faktiskt genom avdragsbestämmelserna i inkomst- och förmögenhetsskatteförordningens 9 § skatta för den inkomst barn åtnjöt ur faderns verksamhet, varför denne senare i gengäld tillerkändes ett avdrag av högst 200 kronor. Ovan påtalade verkningar av den nuvarande barnbeskattningen förefinnas givetvis i ungefär samma utsträckning beträffande senast omnämnda avdragsbestämmelser. Därför fordrar konsekvensen, att man vid en reform av barnbeskattningen nu tar steget fullt ut.

Några svårare följer av att låta samma regler gälla för barns beskattning som för andra skattskyldiga torde ej vara att frukta. Visserligen skulle kunna urgeras, att ett sådant förfaringssätt kunde ge upphov till försök att genom en uppdelning på barnen av faderns inkomst undandraga sig en del av beskattningen. Men få torde de fall vara, där ett hemmavarande barn över 16 år icke av taxeringsmyndigheterna skulle kunna tillräknas en så stor inkomst, att det åtminstone bleve kommunalt skattskyldigt. Och beträffande möjligheten för en fader att genom uppdelning av inkomsten på barn, så att barnen bliva skattskyldiga för en del därav, varigenom på grund av eventuell lägre progression och ortsavdragens storlek den samlade skattesumman understege, vad fadern ensam skulle ha betalat, så föreligger samma möjlighet med nuvarande lagstiftning.

Med stöd av vad sålunda anförts, hemställer jag,

1:o) att riksdagen måtte besluta, att 9 §, 18 § 1 mom. b) och 25 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt samt 1:o II b) och 5:o 1) i vid samma förordning fogade anvisningar till ledning vid taxeringen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

Vid uppskattning..... inventarier;
avlöning, kost och övriga utgifter för de i skatt-

skyldigs verksamhet använda biträden, arbetare och hemmavarande barn, vilka uppnått 16 år eller själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt; pensioner dylik utdelning.

18 §.

1 mom.

b) Utöver ortsavdraget äger skattskyldig, vilken är gift eller har hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållna barn, vilka icke uppnått 16 år och icke själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, erhålla avdrag (familjeavdrag) med 200 kronor för varje sådant barn, dels ock åtnjuta avdrag.

25 §.

2 mom. Skattskyldig taxeras för omyndigt barns förmögenhet, så framt icke barnet själv skall taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen.

1:o.

Inkomst av fast egendom.

7 § 1:o.

II.

b) inkomst genom direkt avsedda inventarier. För lön och underhåll åt hemmavarande barn, som deltaga i arbetet med egendomens skötsel, äger uppnått 16 år eller särskilt taxeras för sin inkomst. I andra fall såsom inkomst för barnet.

Kostnad jordbruk.

5:o.

Vissa avdrag vid inkomstens uppskattning.

Avdrag är medgivet:

- 1) för alla omkostnader
 För lön och underhåll åt hemma-
 varande barn,
 därest barnet uppnått 16 års ålder eller
 särskilt taxeras för sin inkomst. I andra fall
 är stadgat.

2:o) att 8 § mom. 2 och 11 § mom 2 3:o i förordningen den 28 oktober 1910 angående beviljning av fast egendom samt av inkomst måtte erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

.....
 mom. 2. Skattskyldigheten för inkomst
 från andra makens behållna inkomst.

11 §.

.....
 mom. 2
 3:o vid uppskattning av inkomst
 och inventarier.

.....
 avlöning, kost och övriga utgifter för de i skattskyldigs verksamhet använda biträden, arbetare och hemmavarande barn, vilka uppnått 16 år eller själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt;
 pensioner
 att vara delägare.

3:o) att 2 § mom. 1 c) och 3 § i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering måtte erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Mom. 1

e) annan skattskyldig..... minst 100 kronor.
 Skolande vid beräkning till
 hustrus inkomst och förmögenhet och barns förmögen-
 het, därest skall taxeras därför.

3 §.

Deklaration skall avgivas
 nästföljande år.
 Skall uppgiftspliktig taxeras jämväl för hustrus
 inkomst och förmögenhet eller barns förmögenhet, skall
 deklARATIONEN
 egen inkomst och förmögenhet.
 deklARATIONEN skall särskilt
 1 mars det löpande året.

4:o) att vissa delar av de vid förordningen den
 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och för-
 farandet vid taxering fogade anvisningar för deklara-
 tionsblankettens ifyllande jämte vissa delar av deklara-
 tionsblankett nr 1 måtte erhålla i bilagor till denna motion
 angiven ändrad lydelse;

samt att bevillningsutskottet ville göra de eventuellt
 ytterligare förändringar i gällande förordningar, som ett
 bifall till vad härövan under 1:o)—4:o) yrkats erfordrar.

Stockholm den 21 januari 1921.

Per Edvin Sköld.

Bilaga 1.

Förslag till ändrad lydelse i vissa delar av:

Anvisningar för deklarationsblankettens ifyllande.

Deklaration skall för en var.....
 mannens förvaltning.

Har skattskyldig omyndiga barn, skall, därest barnen icke själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, den skattskyldige i sin deklaration eller i bilaga till densamma uppgiva sådana barns förmögenhet.

Den, som ej är svensk medborgare,.....
 ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd.

<p>9. Svensk medborgare,.....
som här utövats.
Därest hustrun särskilt taxeras.....
andra makens behållna
inkomst.</p>	<p>18. Till skattskyldigs familj
som uppnått 16 år
eller självt skall taxeras för inkomst.
Under utrymmen
personligt bruk o. d.</p>
<p>15. Uppgift om husföreståndarinna.....
icke uppnått 16 år
och icke självt skall taxeras till
inkomst- och förmögenhetsskatt.</p>	<p>25. Såsom utgifter få ej räknas
icke uppnått 16 år, eller självt
taxeras för sin inkomst, eller åt
tjänare
från vilken avdraget skett.</p>

Bilaga 2.

Förslag till ändrad lydelse i vissa delar av:
Deklarationsblankett nr 1.

	Inkomst, icke överstigit	
	Kronor	öre
C. Inkomst av arbete (i penningar eller naturaförmåner):		
I. Inkomst av arbetsanställning eller tjänst, pension m. m. (se 4)		
a) Av tjänst,		
..... och uppdraget.		
för mig i egenskap av		
.....		
.....		
.....		
för min hustru		
b) Av tillfällig för anställningen		
c) Pension, livränta, undantagsförmån		
d) Periodiskt understöd (se 5)		
Inkomst under C I		

Särskilda upplysningar och yrkanden.

Undertecknad var under

husföreståndarinna (se 15).

Antalet hemmavarande

..... ej uppnått 16 år och icke själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, utgjorde.....

Att jag och min hustru under året icke åtnjutit annan inkomst och att jag, min hustru och mina omyndiga barn, vilka icke själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, icke vid årets slut haft förmögenhet på heder och samvete.